

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 14/2012-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. januára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť A. H., Ž., zastúpenej JUDr. A. H., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Žilina č. k. 2 C 84/2003-79 zo 16. augusta 2006 a rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10 Co/406/2010 z 26. mája 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. októbra 2010 doručená sťažnosť A. H., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej JUDr. A. H., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu

k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 C 84/2003-79 zo 16. augusta 2006 a rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Co/406/2010 z 26. mája 2011.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla:

„Sťažovateľka (ako navrhovateľka v rade 2/) sa na Okresnom súde v Žiline návrhom podaným dňa 07. 04. 2003 a následne zmeneným podaním zo dňa 02. 05. 2003, proti odporcom v rade 1/ až 8/, ktorých nacionálne vyplývajú zo samotných rozsudkov, domáhala aby súd určil, že do dedičstva po poručiteľovi, neb. J. K., zomrelom dňa... patria pozemky parc. č. KN-C 582/1- orná pôda o výmere 1091 m² a parc. č. KN - C 582/2- orná pôda o výmere 224 m², nach. sa v k. ú. S., zap. na LV Katastrálneho úradu v Ž., Správa katastra Ž., a teda tieto sú v bezpodielovom spoluvlastníctve poručiteľa neb. J. K. a jeho manželky L. K., rod. R.

Svoj návrh odôvodnila tým, že vyššie uvedené nehnuteľnosti nadobudli jej rodičia, neb. J. K. a manželka L. K., na základe kúpnej zmluvy v písomnej forme zo dňa 29. 07. 1971 od J. H., nar... za prítomnosti svedkov, ktorí sú uvedení v samotnej zmluve. Od uzavretia kúpno predajnej zmluvy užívali predmetné nehnuteľnosti vyššie uvedení kupujúci ako svoje vlastné, nakoľko nemali pochyb o platnosti a účinnosti kúpnej zmluvy, a až následne pri dedičskom konaní po neb. J. K. zistili, vzhľadom na nižšie uvedené, že mali predmetné nehnuteľnosti neb. J. K. so svojou manželkou len v dobromyseľnej a nerušenej držbe. Po smrti J. K. mali v držbe a užívali tieto pozemky navrhovateľa v rade 1/ až 4/, toho času, po smrti L. K., už len navrhovateľa v rade 2/ až 4/. V súvislosti s dedičským konaním po nebohom J. K. navrhovateľa zistili, že predmetné nehnuteľnosti nie sú zapísané v katastri nehnuteľnosti na neb. J. K. s manželkou. Z tohto dôvodu a s poukazaním, že nehnuteľnosti nadobudli J. K. s manželkou vydržaním v zmysle ustanovenia § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka, má navrhovateľka právny záujem na určení vlastníckeho práva k pozemkom.

Okresný súd Žilina rozsudkom č. k. 2C 84/ 2003-150 zo dňa 10. 08. 2004 návrh navrhovateľov na určenie, že pozemok patrí do dedičstva po neb. J. K. zomrelom dňa..., zamietol a navrhovateľov zaviazal na náhradu trov právneho zastúpenia. ...

Sťažovateľka podala v zákonom stanovenej lehote proti rozsudku Okresného súdu v Žiline sp. zn. 2C 84/ 2003-150 zo dňa 10. 08. 2004 odvolanie, ktorým sa domáhala jeho zrušenia a vrátenia veci na ďalšie konanie. Poukazovala predovšetkým na to, že súd I. stupňa neúplne zistil skutkový stav, keď nevykonal všetky potrebné dôkazy, zároveň zo skutkových zistení nevyvodil správny právny záver a taktiež rozhodnutie ako celok je nepreskúmateľné.

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, vyhovel odvolaniu sťažovateľky, napadnutý rozsudok Okresného súdu v Žiline zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie uznesením zo dňa 16. 11. 2005 spis. zn. 8 Co 103/05. ...

Okresný súd v Žiline rozsudkom zo dňa 16. 08. 2006 č. k. 2C 84/2003-79 návrh navrhovateľov zamietol a zaviazal ich na náhradu trov právneho zastúpenia. ...

Sťažovateľka podala v zákonom stanovenej lehote proti rozsudku Okresného súdu v Žiline sp. zn. 2C 84/ 2003-79 zo dňa 10. 08. 2004 odvolanie, ktorým sa domáhala jeho zmeny, tak že v návrhu bude v celom rozsahu vyhovené. ...

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, napadnutý rozsudok Okresného súdu v Žiline č. k. 2C 84/2003-79 rozsudkom spis. zn. 10Co/34/2007 zo dňa 12. 02. 2009 zmenil a to tak, že pozemky KN parc. č. 582/1 a KN 582/2, boli ku dňu smrti J. K. v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov L. K. a J. K. ...

Voči rozsudku Krajského súdu v Žiline spis. zn. 10Co/34/2007 zo dňa 12. 02. 2009 podali odporcovia dovolanie a žiadali rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, svojím uznesením spis. zn. 4 Cdo 283/2009 zo dňa 27. 10. 2010 rozsudok Krajského súdu v Žiline z 12. 02. 2009 spis. zn. 10 Co/34/2007 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd svoje rozhodnutie zdôvodnil tým, že pokiaľ sa v preskúmvanej veci porúčiteľ J. K. a jeho manželka ujali v roku 1971 držby pozemkov na základe zmluvy o ich prevode, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, hoci zákon takúto registráciu vyžadoval, nemohli byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že sú ich vlastními, aj keď subjektívne mohli byť o svojom vlastníctve presvedčení. Na druhej strane však NS SR v odôvodnení pripúšťa možnosť vydržania v prípade, že zmluva je neplatná pre vadu, o ktorej nemohol nadobúdateľ pri

zachovaní obvyklej opatrnosti vedieť, alebo ak tu výnimočne titul vôbec nie je a nadobúdateľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že tu titul je.

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, svojím rozsudkom spis. zn. 10 Co/406/2010 zo dňa 26. 05. 2011 s ohľadom na záväznosť právneho názoru dovolacieho súdu, rozsudok okresného súdu vo veci samej, ktorý návrh navrhovateľov zamietol, potvrdil.“

Podľa názoru sťažovateľky „neb. J. K. spoločne s neb. L. K., boli držiteľia oprávnení, nakoľko boli dobromyseľní v tom, že im predmetné nehnuteľnosti z titulu kúpnej zmluvy (zápisnica zo dňa 29. 07. 1971) patria a tieto od roku 1971 mali v oprávnenej a nikým nerušenej držbe. Samotná držba a užívanie nehnuteľností menovanými vyplývala aj z evidenčného listu dane z nehnuteľností, ktorý je v obecnej evidencii obce S. Dobromyseľnosť K. možno odvodiť práve z nimi prejavenej vôle, keď predmetné pozemky sami zahrnuli aj do daňového priznania podaného v zmysle § 16 ods. 1 zákona č. 317/1992 Zb. a daň za ne odvádzali každý rok, čím si plnili zo zákona im vyplývajúcu povinnosť vlastníkov. Nešlo teda o platenie dane na základe rozhodnutia príslušného štátneho úradu, ale na základe prejavu vôle domnelých vlastníkov predmetných nehnuteľností, ktorí sami predmetné pozemky uviedli ako svoje výlučné vlastníctvo pre účely vyrubenia dane z nehnuteľností.

Máme za to, že KS ZA svojím arbitrárnym rozsudkom spis. zn. 10 Co/406/2010 zo dňa 26. 05. 2011, poprel význam vyššie uvedeného ustanovenia § 130 ods. 1 OZ, keď odmietol žalobu sťažovateľky z dôvodu, že pokiaľ sa v preskúmvanej veci poručiťel J. K. a jeho manželka ujali v roku 1971 držby pozemkov na základe zmluvy o ich prevode, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, hoci zákon takúto registráciu vyžadoval, nemohli byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že sú ich vlastníkmí. Výkladom argumentum a contrario možno vyvodiť, že KS ZA vyžaduje ako podmienku dobromyseľnosti registráciu zmluvy o prevode nehnuteľností na bývalom štátnom notárstve a teda keby táto bola registrovaná, boli by účastníci dobromyseľní. Uvedeným, ktoré požadoval KS Žilina, sa však stráca zmysel inštitútu vydržania, nakoľko keby k samotnej registrácii došlo, titulom nadobudnutia vlastníctva by predsa nebolo vydržanie, ale samotný prevod tohto práva zmluvou.“

Sťažovateľka konštatuje, že „Vzhľadom na vyššie uvedené je zrejmé, že rozhodnutie KS ZA, založené na záväznom právnom názore NS SR sa podstatne prieči účelu vydržania a stavia dobrú vieru oprávneného držiteľa do roviny preukazovania vlastníctva a teda aj platného a účinného titulu nadobudnutia. Je však nad rámec ust. § 134 OZ, aby oprávnený držiteľ preukazoval platnosť a účinnosť nadobúdacieho titulu. Ak náš právny poriadok a súdy svojou rozhodovacou činnosťou budú uvedené požadovať ako podmienku dobromyseľnosti držiteľa, samotné ustanovenie upravujúce vydržanie, by sa stalo obsolentné. Je samozrejmé, že ústna kúpna zmluva, či kúpna zmluva bez registrácie na štátnom notárstve nemôže byť základom pre prevod nehnuteľností do vlastníctva nadobúdateľa, avšak môže byť okolnosťou svedčiacou o dobromyseľnosti držiteľa veci. S ohľadom na už spomínané odôvodnenie predmetného rozsudku KS ZA, sa potom aj viaceré osvedčenia o vydržaní vo forme notárskej zápisnice môžu javiť ako protichodné, keď sa v nich osvedčuje vydržanie, ktorého podporným dôkazom je práve zmluva, ktorá nikdy nebola zaregistrovaná ba dokonca sa vydržanie opiera často krát i o ústnu zmluvu.

Skutočnosť, že platný právny dôvod nadobudnutia vlastníctva pri vydržaní netreba preukazovať, ale môže byť len okolnosťou svedčiacou o poctivosti nadobudnutia, potvrdzuje i konštantná judikatúra súdov ešte pred účinnosťou novely Občianskeho zákonníka - zák. č. 509/1991 Zb. (napr. rozsudok Okresného súdu v B. sp. zn. 9 C 49/81, rozsudok Okresného súdu v T. sp. zn. 5 C 1055/80, rozsudok Okresného súdu v P. sp. zn. 12 C 935/81- Sborník Nejvyššího soudu ČSSR IV, vydal Nejvyšší soud ČSSR, 1986, str. 161).“.

Sťažovateľka je toho názoru, že „rozhodnutie vyššie citovaného rozsudku KS ZA v spojení s tiež vyššie uvedeným rozsudkom OS ZA nemá oporu v zákone, nakoľko ním popiera samotný inštitút vydržania a odníma dobromyseľným držiteľom vlastnícke právo, keď od nich požaduje platný a účinný právny titul - zmluvu, čím stiera rozdiel medzi originárnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva, medzi ktoré patrí aj vydržanie, a derivatívnym spôsobom nadobúdania vlastníckeho práva, medzi ktoré patrí nadobudnutie vlastníckeho práva zmluvou. Zároveň zakladá hrubý nesúlad medzi zisteným skutkovým stavom a právnym stavom.“.

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné práva sťažovateľky A. H., nar..., trvale bytom Ž., na vlastníctvo podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 1 dodatkového protokolu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu v Žiline č. k. 2C 84/2003-79 z 16. 08. 2006 a rozsudkom Krajského súdu v Žiline spis. zn. 10Co/406/2010 z 26. 05. 2011 porušené boli.

Rozsudok Okresného súdu v Žiline č. k. 2C 84/2003-79 z 16. 08. 2006 a rozsudok Krajského súdu v Žiline spis. zn. 10Co/406/2010 z 26. 05. 2011 sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

Sťažovateľke priznáva náhradu trov konania, ktoré jej sú Krajský súd Žilina a Okresný súd Žilina povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť na účet jej právneho zástupcu, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť právoplatného rozsudku krajského súdu sp. zn. 10 Co/406/2010 z 26. mája 2011 v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 2 C 84/2003-79 zo 16. augusta 2006.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide preto vtedy, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti

podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu sp. zn. 10 Co/406/2010 z 26. mája 2011 a rozsudkom okresného súdu č. k. 2 C 84/2003-79 zo 16. augusta 2006 o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v Ž.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje (z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Rovnako nemožno vidieť zásadnú odlišnosť ani medzi obsahom základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky rozsudkom okresného súdu č. k. 2 C/84/2003-79 zo 16. augusta 2006

V súvislosti s namietaným rozsudkom okresného súdu zo 16. augusta 2006 ústavný súd poukazuje na už spomínaný princíp subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy), z ktorého vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zisťoval, či ochranu tých základných práv, porušenie ktorých v súvislosti s napadnutým rozhodnutím okresného súdu sťažovateľka namieta v konaní pred ústavným súdom, neposkytuje iný všeobecný súd na základe sťažovateľke dostupných opravných prostriedkov predstavujúcich účinné právne prostriedky nápravy namietaného porušenia jej v sťažnosti označených základných práv.

Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka mala možnosť domáhať sa preskúmania napadnutého rozsudku okresného súdu zo 16. augusta 2006 využitím riadneho opravného prostriedku, a to odvolania, ktoré napokon (ako to vyplýva aj zo sťažnosti) aj využila.

Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou

vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti (vo vzťahu k postupu a rozsudku okresnému súdu) už po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky rozsudkom krajského súdu sp. zn. 10 Co/406/2010 z 26. mája 2011

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti týkajúcej sa namietaného porušenia práv sťažovateľky označeným rozsudkom krajského súdu posudzoval, či napadnutý rozsudok krajského súdu možno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, a teda z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný.

a) k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

Z vymedzenia postavenia a kompetencií všeobecných súdov a ústavného súdu v Slovenskej republike vyplýva, že rozhodovanie v občianskoprávných veciach (vrátane obchodných sporov) patrí do právomoci všeobecných súdov. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a právnych názorov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010).

Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody

(m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia v súvislosti s jeho posúdením v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí takú interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera jej účel a význam, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé, prípadne popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, a tiež v tom prípade, ak sú dôvody, na ktorých je rozhodnutie založené, zjavne jednostranné alebo sú v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Z týchto hľadísk ústavný súd posudzoval túto časť sťažnosti sťažovateľky.

Ústavný súd pri posudzovaní napadnutého rozsudku krajského súdu musel zobrať do úvahy zákonom ustanovenú záväznosť právneho názoru dovolacieho súdu ustanovenú v § 243d Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Svoj právny názor Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací odôvodnil takto:

„Pokiaľ v preskúmvanej veci sa porúčiteľ a žalobkyňa 1/ ujali v roku 1971 držby pozemkov na základe zmluvy o ich prevode, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, hoci zákon takúto registráciu vyžadoval, nemohli byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že sú ich vlastníkami, aj keď subjektívne mohli byť o svojom vlastníctve presvedčení. Požiadavka na registráciu zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnej veci bola v Občianskom zákonníku jasne a jednoznačne vymedzená v ustanovení § 134 ods. 2 (v znení platnom do 31. 12. 1991) tak, že ak sa nehnuteľná vec prevádza na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo účinnosťou zmluvy, pričom na jej účinnosť je potrebná registrácia štátnym notárstvom, ak nejde o prevod do socialistického vlastníctva.

Vzhľadom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (v zmysle § 242 ods. 2 písm. c/ O. s. p. vo vzťahu ku všetkým žalovaným) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O. s. p. a contrario). V ďalšom konaní je právny názor dovolacieho súdu záväzný (§ 243d ods. 1 veta druhá O. s. p.).“

V nadväznosti na toto rozhodnutie najvyššieho súdu krajský súd rozsudkom sp. zn. 10 Co/406/2010 z 26. mája 2011 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 2 C 84/2003-79 zo 16. augusta 2006 s tým, že návrh navrhovateľov vrátane sťažovateľky zamietol.

Svoj rozsudok krajský súd odôvodnil takto:

„V zmysle § 243b ods. 1 veta druhá O. s. p. je právny názor dovolacieho súdu pre súd odvolací záväzný. Z vyššie označeného rozhodnutia Najvyššieho súdu SR jednoznačne vyplýva (str. 6 druhý odsek), že pokiaľ sa poručiteľ a pôvodná navrhovateľka v rade 1/ ujali držby sporných pozemkov v roku 1971 na základe zmluvy, ktorá nebola registrovaná (bývalým) štátnym notárstvom, nemohli byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že sú ich (spolu)vlastníkmi. Vo vzťahu k právnym predchodcom (aktuálnych) navrhovateľov tak chýba jeden z obligatórnych predpokladov (dobromyselnosť) na nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním v zmysle § 134 ods. 1, 2 Obč. zák. (citovaný aj v dotknutom uznesení dovolacieho súdu), čo nadväzne vylučuje možnosť úspechu navrhovateľov v prebiehajúcom konaní, v ktorom tvrdený vlastnícky nárok opierali práve o inštitút vydržania. Z daného titulu odvolací súd musel potvrdiť rozhodnutie súdu I. stupňa, ktorým bol návrh na určenie, že sporné pozemky patria/patrili do vlastníctva právnych predchodcov navrhovateľa, zamietnutý.

Zamietnutie návrhu v celom rozsahu predstavuje plný procesný úspech odporcov, ktorí v zmysle § 142 ods. 1 O. s. p. majú proti neúspešným navrhovateľom právo na náhradu účelne vynaložených trov konania v súvislosti s bránením ich (hmotného) práva. Z odporcov si náhradu trov konania uplatnili len odporcovia v rade 1/ a 2/. Ostatní odporcovia si tento procesný nárok neuplatňovali, z ktorého titulu im odvolací súd náhradu trov konania nepriznal (§ 151 ods. 1 O. s. p.).“

Krajský súd rešpektujúc zákonom ustanovenú viazanosť právnym názorom najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, postupujúc v súlade s čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa názoru ústavného súdu napadnutým rozsudkom nemohol porušiť sťažovateľkou namietané porušenie jej základných práv, a preto ústavný súd túto časť sťažnosti sťažovateľky odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Takýto postup je aj v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu, podľa ktorej otázka posúdenia podmienok nariadenia obnovy konania je zásadne otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení sťažovateľkou označených základných práv (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 348/2010), ak všeobecný súd postupoval v súlade so zákonom a neporušil pritom ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy.

Ak sťažovateľka nesúhlasila s právnym názorom najvyššieho súdu vyjadreným v uznesení sp. zn. 4 Cdo 283/2009 z 27. októbra 2010, ktorým najvyšší súd rozhodol o jej dovolaní, mala možnosť podať sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy proti označenému rozhodnutiu najvyššieho súdu, čo však neurobila. Ústavný súd nemal preto dôvod preskúmať a zaujímať stanovisko k právnemu názoru najvyššieho súdu.

b) k namietanému porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu

V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu poukazuje ústavný súd na svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy a právo vyplývajúce z čl. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosesných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (IV. ÚS 326/07).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzavrel, že medzi namietaným rozsudkom krajského súdu a obsahom základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by naznačovala reálnu

možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd aj pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o jej odmietnutí z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa aj ďalšími návrhmi sťažovateľky v nej uplatnenými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2012